

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

ШЛАПАК АЛЛА ВАСИЛІВНА

УДК 339.92+336.761:005.591.61:338.33

**ГЛОБАЛІЗАЦІЙНА ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ
КРАЇН ПІВДЕННО-СХІДНОЇ АЗІЇ**

Спеціальність 08.00.02 - світове господарство
і міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ-2016

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі міжнародного обліку і аудиту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
ГАЛЕНКО Оксана Миколаївна,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
завідувач кафедри міжнародного обліку і аудиту

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, доцент
РЕЗНІКОВА Наталія Володимирівна,
Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри світового господарства і
міжнародних економічних відносин

кандидат економічних наук, доцент
ЛИТВИН Марина Валентинівна,
Дніпропетровський національний університет імені
Олесе Гончара,
завідувач кафедри міжнародної економіки і
світових фінансів

Захист дисертації відбудеться «___» березня 2016 року о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.02 ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки України за адресою: 03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська, 49-Г, к. 601.

Автореферат розіслано «___» лютого 2016 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор**

Л.Л. Антонюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Поглиблення суспільного поділу праці та глобальний науково-технологічний прогрес суттєво каталізували процеси нагромадження капіталу у найбільш прибуткових галузях і секторах світової економіки. Однією з таких сфер є фінансова, яка в силу традиційно високої прибутковості в останні десятиліття характеризується випереджальним, порівняно з реальною економікою, нагромадженням капіталу, а відтак – зниженням норми його прибутку до рівня, меншого граничних меж підтримання конкурентоспроможності агентів фінансового ринку. За таких умов ключовим механізмом розширення сфер прибуткового вкладення їх капіталу та забезпечення конкурентного розвитку стає диверсифікація діяльності за рахунок входження у нові сектори фінансової індустрії, продукування інноваційних видів фінансових послуг, а також запровадження нових операційних технологій і методик. Яскравий приклад ефективного використання глобалізаційних механізмів диверсифікації фінансових ринків демонструють країни Південно-Східної Азії (ПСА), котрі в останні десятиліття не тільки суттєво зміцнили свої конкурентні позиції у світовій фінансовій системі, але й перетворились у привабливий регіон тяжіння транснаціонального фінансового капіталу.

Теоретичні основи процесів фінансової глобалізації, структура глобального ринку і специфіка функціонування його фінансового сегменту, форми та рівні міждержавного і регіонального фінансового співробітництва, транснаціоналізація бізнес-діяльності, сучасні особливості функціонування ТНК та ТНБ, а також інструменти та важелі глобального фінансового менеджменту знайшли своє комплексне відображення у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: Г. Алмекіндерс, Т. Бек, Р. Беттіс, О. Білорус, В. Білошапка, М. Вонг, Г. Ву, О. Галенко, В. Дінг-Дінг, Л. Зінгалес, С. Канг, Г. Капанеллі, Е. Карвачкі, П. Кенен, Т. Кікучі, Ю. Козак, А. Коуз, Е. Кочетов, Н. Кравчук, Р. Левін, В. Левківський, Р. Лівайн, Е. Лін, Ф. Ліпінські, М. Литвин, Д. Лук'яненко, З. Луцишин, Р. Манделл, Е. Мід, Т. Міяковські, О. Мозговий, Т. Мусієць, С. Нам, Л. Норман, Є. Панченко, О. Плотніков, А. Поручник, Е. Прасад, В. Рамананьям, Н. Резнікова, О. Рогач, Н. Рубіні, Л. Руденко-Сударєва, Є. Савельєв, М. Санторо, Дж. Сорос, Я. Столярчук, Дж. Стігліц, С. Тай, А. Тейлор, Дж. Томпсон, А. Філіпенко, С. Фукуда, П. Хірст, Т. Чіанг, Л. Чунг, Дж. Шанака, О. Шаров, В. Шевчук, Ю. Шишков, О. Якубовський та багатьох інших.

Однак у науковій літературі дотепер недостатньо досліджено теоретичні засади диверсифікації національних фінансових ринків в умовах економічної глобалізації. Потребують комплексного аналізу форми, рівні та механізми глобалізаційної диверсифікації фінансових ринків країн Південно-Східної Азії у розрізі їх банківського, фондового та валютного сегментів. Крім того, надзвичайно актуальним на сьогодні є дослідження інтеграційно-диверсифікаційного ресурсу підвищення фінансової конкурентоспроможності країн регіону та сценарний аналіз формування регіонального фінансового простору. Таким чином, системне дослідження процесів глобалізаційної диверсифікації фінансових ринків країн Південно-Східної Азії є дуже важливим як у теоретичному, так і практичному плані, що обумовило вибір теми дисертації, її мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно з планом науково-дослідних робіт кафедри міжнародного

обліку і аудиту ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» у рамках міжкафедральної науково-дослідної теми факультету міжнародної економіки і менеджменту «Стратегії національного розвитку в парадигмі глобальної економічної політики» (номер державної реєстрації 0111U007630). У рамках цієї теми автором особисто підготовлено розділи «Інтеграційна платформа регіональної фінансової інтеграції країн Південно-Східної Азії» та «Стратегічні напрями диверсифікації банківської діяльності країн азійського мегарегіону».

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є розкриття теоретичного дискурсу функціонування фінансових ринків, дослідження характеру і форм глобалізаційної диверсифікації фінансових ринків країн Південно-Східної Азії, а також обґрунтування її інтеграційних механізмів.

Виходячи з мети дослідження, у роботі поставлено та вирішено такі конкретні завдання:

- дослідити ключові напрями розвитку світового фінансового ринку у парадигмі фінансового глобалізму;
- розкрити сутність диверсифікації фінансових ринків у глобальному середовищі та форми її вияву;
- комплексно охарактеризувати глобалізаційні імперативи диверсифікації фінансових ринків;
- ідентифікувати ключові форми і механізми диверсифікації банківського сектору фінансових систем країн Південно-Східної Азії;
- дати системну характеристику диверсифікаційним процесам на регіональному фондовому ринку;
- з'ясувати особливості диверсифікації валютних ринків країн Південно-Східної Азії;
- визначити передумови та розкрити сценарії формування спільного фінансового простору азійського мегарегіону;
- обґрунтувати ключові механізми інтеграції банківських систем країн Південно-Східної Азії як стратегічного пріоритету їх міжнародної фінансової конкурентоспроможності;
- сформулювати мотиваційні цілі, ключові напрями та етапи валютної інтеграції у досліджуваному регіоні.

Об'єктом дослідження є процеси та закономірності формування глобального фінансового ринку.

Предметом дослідження є передумови, чинники та механізми глобалізаційної диверсифікації фінансових ринків країн Південно-Східної Азії.

Методи дослідження. Дисертаційне дослідження базується на використанні принципу єдності теорії і практики, прогнозуванні розвитку економічних процесів на основі методу наукової абстракції. Для досягнення мети і розв'язання завдань дисертаційної роботи були використані наступні методи наукового дослідження сучасних процесів глобалізаційної диверсифікації фінансових ринків країн Південно-Східної Азії: *діалектичний метод* (при дослідженні трансформаційних змін світового фінансового ринку у парадигмі фінансового глобалізму та обґрунтуванні об'єктивної природи диверсифікації фінансових ринків в умовах

глобалізації: пп. 1.1, 1.2); *історико-логічний метод* (при дослідженні еволюції процесів диверсифікації банківського, фондового і валютного сегментів фінансових ринків країн Південно-Східної Азії; характеристики етапів розвитку регіональної фінансової інтеграції: пп. 2.1, 2.2, 2.3, 3.1); *системно-структурний* аналіз економічних процесів та явищ (при характеристиці глобалізаційних імперативів диверсифікації фінансових ринків та аналізі сучасних процесів структуризації фінансових ринків країн Південно-Східної Азії: пп. 1.3, 2.1, 2.2, 2.3); *аналіз та синтез* (при характеристиці форм вияву диверсифікаційних процесів на фінансових ринках в умовах глобалізації; оцінці масштабів фінансових ринків країн ПСА; дослідженні процесів диверсифікації їх банківського, фондового та валютного сегментів: пп. 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4); *метод кількісного та якісного порівнянь* (при визначенні рівня інтеграції банківських систем країн Південно-Східної Азії; оцінці перспектив формування регіональної валютної зони: пп. 3.2, 3.3); *експертних оцінок та прогностичний* (при обґрунтуванні передумов та сценаріїв формування регіонального фінансового простору в азійському мегареґіоні та ключових напрямів регіональної валютної інтеграції: п. 3.1, 3.3).

Інформаційною та статистичною базами роботи є монографічні дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів; матеріали та аналітичні звіти міжнародних організацій і дослідницьких агенцій (ЮНКТАД, Групи Світового банку, МВФ, Азійського банку розвитку, Банку міжнародних розрахунків, Європейської Комісії, Базельського комітету з банківського нагляду, Міжнародної федерації фондових бірж, McKinsey Global Institute та ін.); а також результати наукових досліджень Інституту економічних досліджень проблем АСЕАН і Східної Азії, Інституту економічних досліджень та політичних консультацій Німецької консультативної групи, Інституту Далекого Сходу РАН, Інституту з проблем злиттів, поглинань і альянсів та багато інших.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичного дискурсу диверсифікації фінансових ринків в умовах глобалізації; розкритті характеру, форм і механізмів диверсифікації фінансових ринків країн Південно-Східної Азії; а також визначенні ролі інтеграційних процесів у підвищенні їх фінансової конкурентоспроможності.

Нові наукові положення, одержані особисто автором, які виносяться на захист, полягають у такому:

уперше:

- обґрунтовано поліструктурний характер диверсифікації фінансових ринків в умовах глобалізації, яка охоплює усі їх структурні складові, а саме: суб'єктну (кількісне збільшення й урізноманітнення суб'єктів фінансових ринків); продуктово-видову (удосконалення існуючих та створення нових видів фінансових продуктів); технологічно-інструментальну (запровадження нових технологій, методик та інструментів фінансово-кредитних операцій); регуляторно-інституційну (заснування нових інститутів регулювання фінансових ринків та наділення їх новими функціональними повноваженнями); транснаціональну (розширення транснаціонального сегменту фінансових ринків). Доведено, що завдяки системній диверсифікації значно зростає ефективність фінансових ринків та їх здатність задовольняти будь-які фінансові потреби глобальної бізнес-діяльності;

удосконалено:

- теоретичні підходи до аналізу глобалізаційної диверсифікації фінансових ринків на основі ідентифікації її кількісних (зростання ринкової капіталізації) і якісних параметрів (урізноманітнення ринкової структури та глибокі зміни у пропорціях ринку – між банківським, фондовим і валютним сегментами; національним і транснаціональним, трансакційним та віртуальним його секторами), що дає більш повне уявлення про філософію розвитку даного ринку, з точки зору його рушійних сил, векторної спрямованості і механізму. Доведено, що ключовими факторами кількісної й якісної диверсифікації фінансових ринків у глобальних умовах є: зростаюча транснаціоналізація фінансово-господарської діяльності; загострення глобальної конкуренції за фінансовий капітал; активізація консолідаційних процесів у фінансовій сфері; наростаючий розрив між потребами глобального виробництва у фінансових ресурсах та капіталізацією фінансових ринків; дерегулювання і лібералізація фінансових операцій та ін.;

- методичні підходи до оцінки ймовірності формування у регіоні Південно-Східної Азії спільної валютної зони на основі авторських розрахунків середніх значень коефіцієнтів кореляції Пірсона за 14 країнами ПСА у розрізі моніторингових параметрів щодо: щорічних темпів зростання ВВП, рівня інфляції, індексу споживчих цін, чистого притоку прямих іноземних інвестицій та рівня безробіття, що підтвердило високу ймовірність їх валютної інтеграції навколо китайського юаня. Обґрунтовано, що ядром азійського валютного союзу можуть стати країни з найвищим рівнем синхронізації національних бізнес-циклів (Гонконг, Сінгапур, Китай, Малайзія та Таїланд) і спрогнозовано, що запровадження спільної регіональної валюти значно посилить синхронізацію національних бізнес-циклів країн-членів АСЕАН+3, підвищить рівень кореляції показників їх ВВП, а також пом'якшить асиметричні шоки у процесі їх валютної інтеграції;

дістали подальшого розвитку:

- комплексна оцінка диверсифікаційних процесів у банківському секторі фінансових ринків країн Південно-Східної Азії на основі, по-перше, розкриття їх сучасних тенденцій: зростання рівня транснаціоналізації банківських систем; активізація процесів офшоризації банківських операцій; розширення сегменту транскордонних фінансово-кредитних послуг та операцій синдикованого кредитування; масове впровадження у банківську практику фінансових інновацій та прогресивних структур управління; динамічний розвиток єврокредитного сегмента та ін.; по-друге, визначення ключових проблем диверсифікаційних процесів (загальносистемних, секторальних, інституційно-регуляторних). Обґрунтовано інтеграційні механізми конвергенції банківських систем країн Південно-Східної Азії у контексті нарощування їх фінансової конкурентоспроможності: лібералізація сфери фінансових послуг і капітальних операцій; імплементація регіональних регуляторних механізмів у сфері моніторингу банківської інформації і оперативної розробки колективних антикризових рішень; розбудова регіональної фінансової інфраструктури; запровадження платіжної і розрахункової системи країн-членів АСЕАН;

- характеристика процесів диверсифікації фондових ринків країн Південно-Східної Азії на основі системної оцінки основних її тенденцій: зростання рівня капіталізації акційних і облігаційних ринків; нарощування емісії первинних випусків

акцій; зростання іноземних капіталовкладень через фондові майданчики азійського регіону; підвищення масштабів прямого зарубіжного інвестування з боку інвесторів країн Південно-Східної Азії; зростання рівня капіталізації регіональних фондових бірж та ін. Доведено, що високий рівень монополізації регіонального ринку акцій, переважання в інструментальній структурі фондових ринків акційних та банківських інструментів, орієнтація діяльності ринкових агентів переважно на боргові джерела фінансування та вкрай низький рівень розвитку облігаційних ринків спричиняють переважну спрямованість корпоративного сектору країн Південно-Східної Азії на залучення у регіон короткострокових інвестиційних ресурсів, високу спекулятивну складову у трендовій динаміці акцій та біржових індексів, асиметричний розподіл дохідності цінних паперів та їх високу волатильність;

- обґрунтування глобалізаційних векторних трендів диверсифікації валютних ринків країн Південно-Східної Азії: нарощування їх деривативного сегменту; зростання вартісних обсягів та частки форексних операцій з національними валютами в оборотах валютного ринку; запровадження інноваційних технологічних платформ (EBS, Reuters, FXAll, Currenex, FMI – CLS та ін.); розвиток офшорних центрів торгівлі національними валютами та ін. Виявлено, що незважаючи на високу динаміку розвитку валютних ринків країн Південно-Східної Азії, вони і дотепер характеризуються низькою валютною конкуренцією за домінування американського долара в якості основної розрахункової валюти в обслуговуванні зовнішньо-економічних операцій, а відсутність ліквідного деривативного ринку суттєво гальмує процеси іноземного інвестування у місцевих валютах та звужує коло їх суб'єктів;

- сценарне прогнозування формування спільного фінансового простору країн Азії, яке зводяться до: повної і системної фінансової інтеграції в регіоні за зразком континентальної євроінтеграційної моделі; максимального використання потенціалу фінансової інтеграції континентальних і трансконтинентальних зон про вільну торгівлю за участі країн Південно-Східної Азії і держав Північної Америки і Західної Європи; фрагментарної фінансової конвергенції з постадійним включенням до інтеграційних стратегій найрозвинутіших країн регіону економічно слабких держав ПСА. Обґрунтовано найбільшу ймовірність реалізації третього сценарію з ідентифікацією головних принципів його реалізації: фінансова лібералізація за формулою «АСЕАН мінус X»; врахування в інтеграційній фінансовій стратегії національних економічних інтересів країн-членів АСЕАН та міжкраїнових соціально-економічних диференціацій; визначення кожною країною своїх власних часових рамок долучення до процесів регіональної фінансової інтеграції; імплементація у практику регіональної фінансової конвергенції міжнародних стандартів фінансового і пруденційного регулювання;

- визначення інтеграційної платформи реалізації в регіоні Південно-Східної Азії повномасштабного проекту валютної інтеграції, яка має включати: докорінне реформування діючої системи Чіанг-Май через нарощування обсягів доступних в її рамках фінансових ресурсів; формування наднаціональної системи нагляду за валютною політикою азійських країн; імплементацію транспарентних умов отримання державами фінансування зі спільних регіональних фінансових фондів; розвиток Азійської ініціативи у сфері облігаційних ринків; запровадження регіональної системи спільного хеджування фінансових і валютних ризиків;

заснування спеціалізованих валютних фондів для інвестиційних капіталовкладень на регіональних ринках облігацій; суттєве нарощування обсягів кредитних ресурсів регіональних валютно-фінансових інститутів; заснування Азійського валютного фонду; передавання частини валютних резервів країн-учасниць АСЕАН у централізоване управління Азійського банку розвитку; формування регіональної Системи спеціальних запозичень, номінованих в єнах і китайських юанях та ін.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні теоретичні положення, висновки та рекомендації, сформульовані автором у дисертації, можуть бути використаними в якості методологічної бази для розробки ефективних механізмів диверсифікації фінансового ринку України та її інтеграції у європейський фінансовий простір. Наукові розробки, висновки і практичні рекомендації автора були використані: Міністерством економічного розвитку і торгівлі України при реалізації науково-дослідної теми «Механізм монетарного стимулювання інноваційного розвитку економіки з високими та стабільними темпами зростання» (довідка про впровадження № 1/240 від 16.09.2015); Київською міською державною адміністрацією при розробці Стратегії розвитку міста Києва до 2025 р. (сектор «Економічний розвиток, приватне підприємництво та інвестиції») (довідка про впровадження №190-308/1 від 10.07.2015 р.); ТОВ «Експерт-Холдинг» при підготовці консалтингового звіту «Фінансово-кредитне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності у країнах Південно-Східної Азії» (довідка про впровадження №06-233 від 03.06.2015 р.); Київським обласним центром інвестицій та розвитку при розробці плану заходів підвищення інвестиційної активності програм регіонального розвитку (довідка про впровадження №106 від 30.10.2015 р.). Матеріали і результати дисертаційного дослідження використовуються також у навчальному процесі при викладанні дисциплін «Міжнародна економіка», «Глобальна економіка» та «Міжнародні стратегії економічного розвитку» у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (довідка про впровадження від 25.05.2015 р.).

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, які викладено в дисертаційному дослідженні та виносяться на захист, одержані автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи доповідалися та обговорювалися на п'яти міжнародних науково-практичних конференціях та круглих столах: третій міжнародній практичній конференції «Globalization of world financial environment» (м. Лондон, Великобританія, 3-5 грудня 2013 р.); круглому столі «Global integrations of economic systems» (Сінгапур, 15-17 червня 2014 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Пошук ефективних механізмів промислового розвитку в контексті сучасної економічної теорії» (м. Київ, 24-25 квітня 2015 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи стабільного економічного розвитку та економічної безпеки України та її регіонів» (м. Ужгород, 8 травня 2015 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми сучасної економіки» (м. Запоріжжя, 15-16 травня 2015 р.).

Публікації. Основні положення і наукові результати дослідження опубліковано дисертантом самостійно у 15 наукових працях, з них: 8 – у наукових фахових виданнях України, 1 – у зарубіжному виданні, 1 – у науковому фаховому виданні України, яке включене до міжнародних наукометричних баз даних, 5 – в інших виданнях. Загальний обсяг опублікованих робіт, що належить особисто дисертантові, становить 7,1 д. а.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 209 сторінок комп'ютерного тексту. У тексті дисертації розміщено 20 рисунків на 15 сторінках, 27 таблиць на 20 сторінках, 11 додатків на 19 сторінках. Список використаних джерел налічує 205 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано її мету, завдання, об'єкт і предмет; визначено методологічну основу і методи дослідження; розкрито зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; обґрунтовано наукову новизну та практичне значення одержаних результатів; подано інформацію про апробацію та публікації результатів дослідження.

У **розділі 1 «Теоретичний дискурс диверсифікації фінансових ринків в умовах глобалізації»** розкрито характер та тенденції розвитку світового фінансового ринку у парадигмі фінансового глобалізму; визначено сутність диверсифікації фінансових ринків та ідентифіковано форми її вияву; обґрунтовано глобалізаційні імперативи диверсифікації фінансових ринків.

Відзначається, що ключовим компонентом загальних процесів економічної глобалізації є фінансовий глобалізм, який на початку третього тисячоліття досягнув колосальних масштабів і високої динаміки розвитку під впливом вибухоподібного розширення інвестиційно-кредитної діяльності ТНК і ТНБ, системної лібералізації валютних, інвестиційних і кредитних ринків, конвергенції національних фінансових систем, розширення і поглиблення інтеграційних зв'язків у сфері фінансів, а також диверсифікації механізмів концентрації фінансових ресурсів. На підтвердження цієї тези наводяться дані щодо вартісних обсягів нагромаджених глобальних фінансових активів (акцій, державних та корпоративних боргових цінних паперів, сек'юритизованих та несек'юритизованих кредитів), які досягнули у 2014 р. 294 трлн дол. США проти 178 трлн у 2005 р., 114 трлн у 2000 р., 72 трлн у 1995 р., 54 трлн у 1990 р. і 12 трлн у 1980 р. У період 1980-2015 рр. глобальні обсяги транскордонних потоків фінансових активів зросли з 0,5 до понад 4,2 трлн дол. США при досягненні пікового значення 12 трлн у 2007 р. На початку XXI ст. загальний обсяг капіталу, що обертався за межами країн його походження, за масштабами практично зрівнявся з глобальним ВВП; зарубіжні активи розвинутих країн світу становили майже 28 трлн дол. США, а загальні обсяги боргових зобов'язань країн що розвиваються, і держав з перехідною економікою перед приватними кредиторами й іноземними інвесторами – 2,5 – 3,0 трлн відповідно.

Дисертант відзначає, що матеріальною основою всеохоплюючих і системних процесів фінансового глобалізму є світовий фінансовий ринок як система економічних відносин між суб'єктами різної національної приналежності з приводу акумулювання вільних грошових ресурсів та їх перерозподілу між окремими галузями і секторами, країнами і регіонами у глобальному масштабі. Наголошується на тому, що за своєю природою він відбиває співвідношення між основними світогосподарськими пропорціями: виробництвом і споживанням, заощадженнями капіталу й інвестиціями, фондами споживання і фондами нагромадження, національними доходами країн і фондами заміщення, глобальним попитом і глобальною пропозицією та ін. Системний аналіз світового фінансового ринку дав

змогу автору виокремити фундаментальну закономірність його розвитку у глобальну епоху – багатоаспектну диверсифікацію. Встановлено дві форми її вияву: з одного боку – кількісне зростання капіталізації фінансового ринку, а з другого – урізноманітнення його структури та глибокі якісні зміни його пропорцій (між банківським, фондовим і валютним сегментами; національним і транснаціональним, трансакційним та віртуальним його секторами), що свідчить про посилення конвергенції національних фінансових ринків у глобальну епоху.

Творче осмислення ресурсної теорії фірми дало можливість виокремити головну рушійну силу диверсифікації фінансових ринків – суперечність між довгостроковим нагромадженням капіталу у сфері глобальних фінансів і дією закону спадної віддачі на вкладений капітал. Саме це, на думку автора, об'єктивно вимагає від агентів фінансових ринків здійснення ефективних капіталовкладень надлишкових ресурсів, що сформувались у процесі продукування і реалізації на ринку традиційних фінансових послуг, на основі диверсифікації своєї бізнес-діяльності. При цьому наголошується, що процеси диверсифікації фінансових ринків суттєво активізувались в епоху фінансового глобалізму (з початку 1980-х рр.) і дотепер залишаються одним з найефективніших інструментів формування у фінансових агентів усталених конкурентних переваг на основі комбінування бізнес-діяльності, її стабілізації та підвищення прибутковості; проникнення у нові галузі і сфери фінансової індустрії; розширення джерел генерування додаткових фінансових потоків та зниження їх волатильності, а також виходу з-під контролю державних органів фінансового менеджменту та реалізації схем податкової оптимізації, у тому числі операцій з «відмивання» капіталів. Обґрунтовується зростаюча роль диверсифікаційних процесів у глобальній фінансовій індустрії та зміцненні конкурентних позицій суб'єктів фінансових ринків, підтвердженням чого є, зокрема, сумарна ринкова капіталізація Топ-15 найбільших банківських установ світу, яка на початку 2016 р. становила майже 2,2 трлн дол. США; сукупна вартість їхніх активів – 21,3 трлн; загальна сума прибутків – 173,1 млрд; а сума продажів банківських продуктів – майже 800 млрд. Понад 90% найбільших корпорацій США функціонують нині у формі багатогалузевих концернів, котрі мають у своїй структурі фінансові підрозділи (банки, страхові компанії, інвестиційні фонди та ін.).

У дисертації аргументовано, що глобалізаційна диверсифікація фінансових ринків, як системний процес, здійснюється нині через складний механізм і реалізується на різних рівнях: суб'єктному, продуктово-видовому, технологічно-інструментальному та інституційно-регуляторному. У роботі дається їх комплексна оцінка, а також ідентифікуються й аналізуються конкретні форми вияву диверсифікаційних процесів у фінансовій сфері: кількісне зростання масштабів фінансових ринків; панування у глобальній фінансовій системі кількох десятків найбільших фінансових концернів, конгломератів та фінансових груп; урізноманітнення суб'єктів фінансових ринків та фінансових продуктів і послуг; запровадження нових технологій і методик фінансово-кредитних операцій; формування нових інститутів регулювання фінансових ринків; зростання обсягів валютних і євровалютних ринків; банківських депозитів і кредитів в іноземних валютах та ін. Обґрунтовується, що у сукупності вони є відображенням системного характеру диверсифікації фінансових ринків у глобальних умовах і є ядром конвергенції національних і регіональних фінансових ринків з їх об'єднанням в єдиний загальнопланетарний ринок.

Завершальна частина розділу присвячена аналізу глобалізаційних імперативів, котрі в останні десятиліття обумовили стрімку динамізацію кількісної й якісної диверсифікації фінансових ринків: зростаюча транснаціоналізація фінансово-господарської діяльності; загострення глобальної конкуренції за фінансовий капітал; активізація консолідаційних процесів у фінансовій сфері; наростаючий розрив між потребами глобального виробництва у фінансових ресурсах та рівнем капіталізації фінансових ринків; дерегулювання і лібералізація фінансових операцій; уніфікація стандартів фінансової звітності та формування глобальної системи фінансового менеджменту; прогрес у розвитку інформаційних і біржових технологій. Підсумовуючи, дисертант відзначає, що синергійна дія цих факторів на початку XXI ст. надає процесам диверсифікації фінансових ринків системного характеру, що знаходить свій багатовимірний вияв в охопленні ними усіх сегментів фінансових ринків у їх територіально-географічному й інструментальному вимірі.

У розділі 2 «Поліструктурний характер глобалізаційної диверсифікації фінансових ринків країн Південно-Східної Азії» розкрито ключові форми і механізми диверсифікації банківського сектору фінансових систем країн ПСА; комплексно проаналізовано диверсифікаційні процеси на регіональному фондовому ринку, а також досліджено особливості диверсифікації валютних ринків держав Південно-Східної Азії.

У роботі відзначається, що у структурі національних фінансових ринків країн Південно-Східної Азії центральне місце посідає банківський сектор як головний інституційний канал акумуляції і перерозподілу фінансових ресурсів в економіці, трансформації сукупних заощаджень в інвестиції, фінансування зовнішнь-торговельних операцій, а також включення національних фінансових систем держав регіону у глобальний фінансовий простір. На основі комплексного аналізу ключових покраїнових показників щодо масштабів і структури національних банківських систем країн ПСА (капіталізація банківського сектору, рівень консолідації банківського капіталу, частка іноземного капіталу у національних банківських системах та ін.) дисертант констатує їх відносно високий, як для країн з новостворюваними ринками, рівень розвитку. Це підтверджується, зокрема, даними Азійського банку розвитку, згідно яких капіталізація банківського сектору держав регіону у період 2000-2014 рр. зросла 0,8 до понад 3,5 трлн дол. США; відношення банківських активів до ВВП у 2015 р. становило у Малайзії 200%, Сінгапурі 250%, у Таїланді 130%; а відношення банківських депозитів приватного сектору до ВВП – 105%, 103% та 101% відповідно.

Дисертант відзначає, що національні банківські системи країн ПСА були розбудовані переважно за зразком банківської моделі Японії, тож їх притаманними рисами практично до кінця 1990-х рр. були наявність високих бар'єрів входу на ринок банківських послуг, його закритість для іноземних інвесторів та фінансових інститутів, жорстке регулювання центральними банками кредитної політики комерційних банків, домінування банківського кредитування над іншими формами фінансування, а також високий рівень концентрації та централізації банківського капіталу у державному секторі. Разом з тим, неухильне поглиблення глобалізаційних процесів у фінансовій сфері та азійська фінансова криза 1997-1998 рр. стали ключовими рушійними силами фундаментальної модернізації та диверсифікації банківських систем країн ПСА. Це знайшло свій багатовимірний прояв насамперед у нарощуванні капіталізації азійських

банків на основі злиттів і поглинань; скороченні кількості банківських інституцій; частковій націоналізації банків та передачі найбільш проблемних з них у пряме державне управління; реприватизації банківських установ; а також підвищенні нормативних вимог щодо показників достатності банківського капіталу та якості активів.

На основі дослідження новітніх тенденцій диверсифікації банківських систем країн Південно-Східної Азії (нарощування масштабів міжнародних операцій банків ПСА; розширення кореспондентських відносин з зарубіжними банками; активізація процесів офшоризації банківських операцій; розширення сегменту транскордонних фінансово-кредитних послуг; масове впровадження фінансових та технологічних інновацій; формування та динамічний розвиток азійських ТНБ та ін.) автор констатує її достатньо масштабний характер. Це підтверджується, зокрема, даними щодо вартості зовнішніх активів банків країн регіону (які у період 2005-2014 рр. зросли з 1,3 до 2,7 трлн дол. США) та їх зовнішніх зобов'язань (з 0,9 до 2,2 трлн відповідно) (табл. 1).

Таблиця 1

Основні показники міжнародних позицій банків окремих країн Південно-Східної Азії протягом 2005-2014 рр., млрд дол. США / % до загального підсумку

Показник	2005	2007	2010	2012	2013	2014
Зовнішні активи банків						
Світовий показник	21125,3/ 100,0	33474,2/ 100,0	30169,5/ 100,0	29211,5/ 100,0	28996,7/ 100,0	29290,5/ 100,0
Зовнішні активи банків країн ПСА, у тому числі:	1339,0 / 6,3	2087,7 / 6,2	2180,7 / 7,2	2274,2 / 7,8	2534,8 / 8,7	2704,6 / 9,2
Китай	117,3	184,7	204,1	247,6	307,3	359,9
Гонконг	512,6	798,3	829,8	984,5	1132,8	1216,1
Індонезія	33,6	46,6	59,2	75,5	83,3	94,8
Респ. Корея	100,8	223,8	204,9	193,8	184,8	195,1
Малайзія	33,2	48,9	58,3	61,6	76,2	84,8
Сінгапур	541,5	785,4	824,4	711,2	750,4	753,9
Зовнішні зобов'язання банків						
Світовий показник	19884,4/ 100,0	31144,0/ 100,0	28510,9/ 100,0	25088,1/ 100,0	25805,4/ 100,0	25900,6/ 100,0
Зовнішні зобов'язання банків країн ПСА, у тому числі:	989,0 / 4,9	1506,6 / 4,8	1812,6 / 6,4	1873,6 / 7,5	2097,6 / 8,2	2236,1/ 8,6
Китайський Тайбей	58,1	84,8	100,3	137,0	184,2	222,2
Гонконг	305,7	476,5	604,8	724,1	838,1	911,9
Індонезія	13,1	12,6	16,3	32,3	30,2	34,9
Республіка Корея	48,2	83,5	197,7	198,4	193,5	205,6
Малайзія	18,9	46,4	55,2	78,1	90,7	102,4
Сінгапур	545,0	802,8	838,3	703,7	760,9	759,1

Джерело: BIS Quarterly Review. Preliminary International Banking Statistics за відповідні роки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bis.org

Аргументується, що у сучасних процесах диверсифікації фінансових ринків країн Південно-Східної Азії важливу роль відіграє фондовий сегмент як джерело фінансування їх економічного розвитку та притоку у регіон транснаціональних інвестиційних ресурсів. Це підтверджується, зокрема, даними МВФ, згідно яких у період 1997-2012 рр. обсяги іноземного портфельного інвестування в акційному

сегменті економіки зросли у Гонконзі з 60 до 310 млрд дол. США, Таїланді – з 10 до 85 млрд, Філіппінах – з 5 до 25 млрд, Сінгапурі – з 20 до 125 млрд, Республіці Корея – з 10 до 290 млрд, Малайзії – з 20 до 60 млрд відповідно. А загалом, капіталізація ринку акцій Азійсько-Тихоокеанського регіону упродовж 2000-2014 рр. зросла у 4,3 рази – з 4,9 до 21,1 трлн дол. США (рис. 1), або з 15,3% до 33,2% сукупної капіталізації глобального ринку акцій.

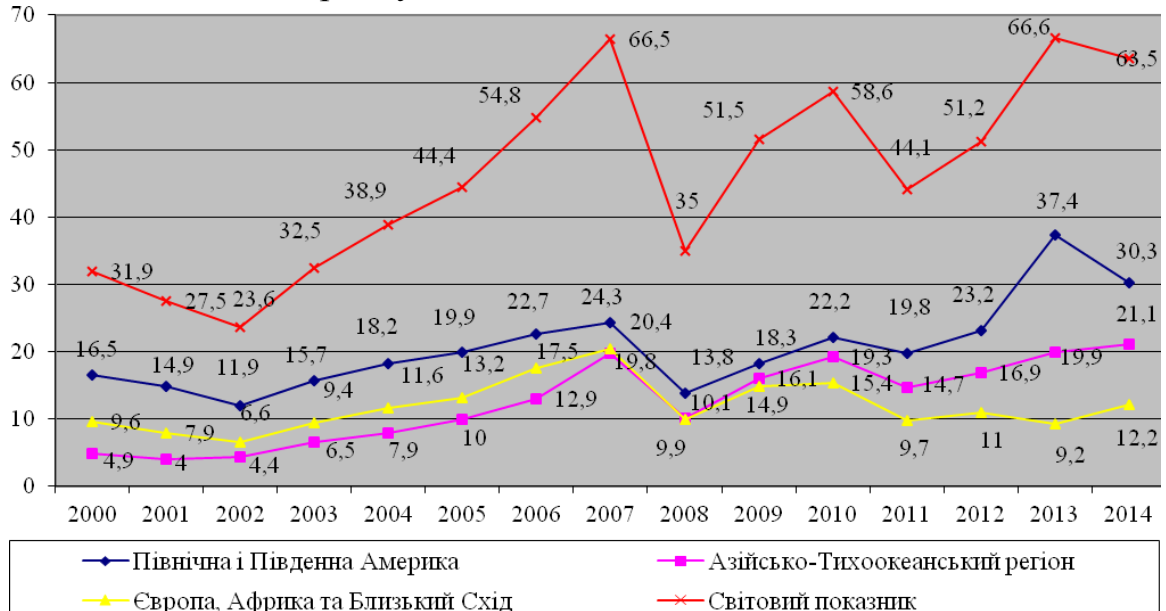

Рис. 1. Динаміка капіталізації регіональних ринків акцій протягом 2000-2014 рр., трлн дол. США

Джерело: побудовано автором за даними: World Federation of Exchange Market Highlights за відповідні роки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.world-exchanges.org/statistics/monthly-reports>

У роботі комплексно проаналізовано ключові напрями диверсифікації фондових ринків країн Південно-Східної Азії (зростання рівня капіталізації регіональних акційних і облігаційних ринків; нарощування обсягів первинних випусків акцій та їх додаткової емісії; зростання частки глобальних інвесторів у регіональних процесах корпоративного акціонування; нарощування масштабів прямого зарубіжного інвестування інвесторів країн ПСА та ін.) з детальною характеристикою їх специфічних рис і особливостей. Наголошується, що незважаючи на високу динаміку розвитку фондових ринків країн Південно-Східної Азії, процеси їх диверсифікації мають чітко виражений асиметричний характер, що виявляється, зокрема, у високому рівні монополізації ринку акцій; переважанні в інструментальній структурі фондових ринків акційних та банківських інструментів; орієнтації корпоративних стратегій місцевих компаній переважно на залучення боргових джерел фінансування; невисокій інтенсивності торгівлі акціями; високій спекулятивній складовій у трендовій динаміці акцій та біржових індексів; асиметричному розподілі дохідності цінних паперів на фондових ринках країн Південно-Східної Азії та їх високій волатильності. На думку автора, це суттєво гальмує процеси диверсифікації фондових ринків країн Південно-Східної Азії та спричиняє орієнтацію корпоративного сектору в основному на залучення короткострокових, у тому числі спекулятивних, інвестиційних ресурсів в регіон.

У дисертації особлива увага приділена аналізу диверсифікаційних процесів, що охопили в останні десятиліття валютні ринки країн Південно-Східної Азії, який підтвердив тенденцію щодо нарощування масштабів валютних операцій їх ринкових агентів, урізноманітнення валютних цінностей та організаційної структури регіональних валютних ринків, а також кардинального реформування їх інституційно-регуляторної системи. Наголошується на тому, що форексний ринок країн Південно-Східної Азії під впливом системних диверсифікаційних змін в останні двадцять років став глобальним за своєю природою, перетворившись на невід'ємний компонент світової платіжної системи та ключовий інструмент обслуговування міжнародних операцій, страхування валютних ризиків і корпоративного фінансового управління ринкових агентів. На підтвердження цієї тези наводяться дані щодо його середньодобового обороту, який за період 1995-2014 рр. зріс з 198,0 до понад 820 млрд дол. США (або 12% відповідного світового показника). Упродовж 1986-2013 рр. щорічні обсяги валютних деривативів країн Азійсько-Тихоокеанського регіону зросли з 87 млрд до понад 4,3 трлн дол. США, а загальна кількість укладених контрактів з 14,3 млн до 1,1 млрд відповідно. Загальна кількість контрактів валютних опціонів, що обертались на майданчиках Hong Kong Exchange, Korea Exchange та Thailand Futures Exchange, становила у 2014 р. майже 100 млн на загальну суму 99,4 млрд дол., а контрактів валютних ф'ючерсів – 50 млн та понад 1 трлн дол. США відповідно.

У роботі системно проаналізовано новітні тенденції диверсифікації валютних ринків країн ПСА (динамічний розвиток деривативного сегменту; зростання вартісних обсягів та частки форексних операцій з національними валютами в оборотах світового валютного ринку; запровадження інноваційних технологічних платформ для реалізації операцій регіонального валютного ринку (EBS, Reuters, FXAll, Currenex, FMI – CLS та ін.); розвиток офшорних центрів торгівлі національними валютами та ін.) і дається комплексна характеристика їх специфічних рис і особливостей. Наголошується, що незважаючи на динамічні процеси диверсифікації інструментальної структури валютних ринків країн Південно-Східної Азії в останні десятиліття, на своп-угоди і дотепер припадає найбільша частка регіональних валютообмінних операцій (412 млрд дол. США щоденно, або 51,1% їх загального обсягу у 2013 р.). Це пов'язано, на думку автора, із зростаючою транснаціоналізацією діяльності азійських компаній та урізноманітненням валютної структури їх поточної ліквідності, що вимагає мінімізації витрат на ефективне валютне регулювання короткострокових активів і пасивів на основі своп-операцій.

Аналізуючи процеси диверсифікації валютних ринків країн Південно-Східної Азії, автор виявив такий феномен, як вкрай недостатній рівень їх капіталізації та глибини для витіснення американського долара в якості основної розрахункової валюти для обслуговування зовнішньоекономічних операцій ринкових агентів. Наголошується також на глибокій міжкраїновій асиметрії регіонального валютного ринку (47,5% щоденної вартості валютних угод припадає нині на Сінгапур, 34,0% – на Гонконг, тоді як на Республіку Корея – 6,0%, а на Малайзію, Таїланд та Індонезію у сукупності – 3,4% відповідно) та відсутності у регіоні ліквідного деривативного ринку, що суттєво гальмує процеси іноземного інвестування через облігаційні ринки у місцевих валютах та звужує їх суб'єктну структуру.

У розділі 3 «Інтеграційно-диверсифікаційний чинник підвищення фінансової конкурентоспроможності країн Південно-Східної Азії» визначено передумови та сценарії формування спільного фінансового простору в регіоні;

розкрито механізми інтеграції національних банківських систем країн ПСА як стратегічного пріоритету забезпечення їх міжнародної фінансової конкурентоспроможності, а також обґрунтовано платформу їх валютної інтеграції.

У дисертації комплексно проаналізовано процеси формування регіонального фінансового простору в азійському мегареґіоні і показано, що вони мають понад п'ятдесятирічну історію розвитку і охоплюють процеси становлення політичного й фінансово-економічного альянсу країн даного регіону. Доведено, що зріла модель регіональної фінансової інтеграції в Азії сформувалась після фінансової кризи 1997-1998 рр., яка, продемонструвавши величезний дестабілізуючий вплив на економіки країн глобальних фінансових шоків та турбулентності припливів і відпливів фінансового капіталу, дала старт докорінному реформуванню фінансових секторів країн ПСА та поглибленню їх інтеграційної взаємодії у валютно-фінансовій і банківській сферах.

Наголошується, що сучасний характер, форми, механізми і система регуляторної інституціоналізації фінансової інтеграції у регіоні Південно-Східної Азії, як і її вплив на диверсифікацію національних фінансових ринків держав регіону, докорінно відрізняються від інтеграційних процесів на європейському континенті. Це виявляється насамперед у переважній орієнтації інтеграційних процесів в АСЕАН на поглиблення мікрорівневої взаємодії економічних суб'єктів на основі діяльності азійських ТНК, а також паралельності фінансової конвергенції регіональним інтеграційним процесам у торговельній та інвестиційній сферах.

Відзначається, що в останні роки країни Південно-Східної Азії перейшли до реалізації якісно нової фінансової інтеграційної стратегії з орієнтацією на європейську модель «просторової» (або неінституціоналізованої) інтеграції. Її зміст полягає у формуванні азійського фінансового простору на основі чимраз більшого залучення до інтеграційних процесів держав, що не належать до інтеграційного угруповання АСЕАН. Це виявляється у формуванні інтеграційних структур АСЕАН+3, АСЕАН+6 та АСЕАН+16, які уповноважені на сьогодні безпосередньо втручатись у сферу наднаціонального регулювання валютно-фінансової сфери країн ПСА.

На думку автора, у перспективі можливі три сценарії формування регіонального фінансового простору за участі країн Південно-Східної Азії: перший – повна і системна фінансова інтеграція у регіоні за зразком європейської континентальної моделі інтеграції у фінансовій сфері; другий – максимальне використання потенціалу фінансової інтеграції, закладеного у континентальних і трансконтинентальних зонах про вільну торгівлю за участі країн Південно-Східної Азії і держав інших регіонів; третій – так звана фрагментарна фінансова конвергенція «різних швидкостей». Аргументовано доводиться найбільша імовірність реалізації третього сценарію інтеграційної взаємодії країн Південно-Східної Азії у фінансовій сфері, який передбачає поетапне включення до інтеграційних стратегій, що їх реалізують найрозвинутіші країни регіону (Японія, Республіка Корея, Австралія, Нова Зеландія та Китай), відсталих держав Південно-Східної Азії.

Відзначається, що наростання глобальної фінансової невизначеності та необхідність підвищення якості банківського обслуговування інвестиційних і торговельних потоків, вимагають повномасштабної реалізації фінансових ініціатив АСЕАН у сфері нарощування глибини і ліквідності їх національних фінансових ринків,

а також активізації інтеграційних процесів у банківській сфері. На основі узагальнення європейського досвіду фінансової інтеграції обґрунтовуються стратегічні напрями поглиблення інтеграційної взаємодії країн Південно-Східної Азії у банківській сфері. Основними з них, на думку дисертанта, мають стати: лібералізація сфери фінансових послуг; імплементація регіональних регуляторних механізмів у сфері моніторингу банківської інформації; оперативна розробка колективних антикризових рішень на випадок екзогенних фінансових потрясінь; лібералізація капітальних операцій; розбудова регіональної фінансової інфраструктури, а також запровадження платіжної і розрахункової системи країн-членів АСЕАН.

У дисертації комплексно проаналізовано можливі інституційні формати валютної інтеграції в азійському мегареґіоні: перший – формування єдиного Азійського валютного союзу – АКЮ (з домінуючим впливом Японії); другий – регіональна валютна конвергенція під егідою Китаю з утвердженням юаня в якості колективної валюти країн Південно-Східної Азії). Авторські розрахунки середніх даних коефіцієнтів кореляції Пірсона 14 країн ПСА у розрізі моніторингових показників щорічних темпів зростання ВВП, рівня інфляції, індексу споживчих цін, чистого притоку прямих іноземних інвестицій та рівня безробіття у період 2000-2014 рр. підтвердили найбільші перспективи валютно-фінансової інтеграції навколо китайського юаня для більшості країн регіону.

Завершальна частина розділу присвячена обґрунтуванню пріоритетних напрямів реалізації країнами Південно-Східної Азії повномасштабного проекту валютної інтеграції, до яких віднесено, зокрема: докорінне реформування діючої системи Чіанг-Май через нарощування обсягів доступних в її рамках фінансових ресурсів; формування ефективної наднаціональної системи нагляду за валютною політикою азійських країн; розширення функціональних повноважень Інституту макроекономічних досліджень на основі їх доповнення функціями щодо оцінки і прогнозування потреб країн регіону у фінансових ресурсах та зовнішній фінансовій підтримці залежно від фаз національних бізнес-циклів; розробка чітких і транспарентних умов отримання державами додаткового фінансування зі спільних регіональних фінансових фондів; запровадження регіональної системи спільного хеджування фінансових і валютних ризиків; заснування спеціалізованих валютних фондів для здійснення інвестицій на регіональних ринках облігацій; розбудова регіональної системи наднаціонального нагляду за валютною політикою азійських країн; суттєве нарощування обсягів кредитних ресурсів регіональних валютно-фінансових інститутів; заснування Азійського валютного фонду; передавання частини валютних резервів країн-учасниць АСЕАН у централізоване управління Азійського банку розвитку; формування регіональної Системи спеціальних запозичень, номінованих в єнах і китайських юанях та ін.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової задачі щодо визначення природи і рушійних сил диверсифікації національних фінансових ринків, розкриття характеру, форм і механізмів диверсифікації фінансових ринків країн Південно-Східної Азії в умовах

глобалізації, а також обґрунтування її інтеграційних механізмів. Це дало автору змогу сформулювати ряд висновків теоретичного та практичного значення:

1. Фундаментальні трансформації світової фінансової системи, що базуються на екстериторіальній мобільності глобального фінансового капіталу, справляють безпрецедентний вплив на динаміку і векторну спрямованість світогосподарського розвитку насамперед на основі нарощування масштабів транскордонного переміщення фінансових активів; динамізації інвестиційно-кредитної діяльності транснаціональних корпорацій і банків; зростання інтернаціоналізації національних фінансових систем та посилення міждержавних фінансових зв'язків; посилення лібералізації і конвергенції валютних, інвестиційних і кредитних ринків, а також диверсифікації механізмів акумуляції і перерозподілу в економіці інвестиційно-кредитних ресурсів. Синергійна дія цих факторів обумовила формування на старті ХХІ с. єдиного загальнопланетарного фінансового ринку, тенденції і характер розвитку якого детермінуються глобальним характером операцій, здійснюваних його суб'єктами.

2. Світовий фінансовий ринок, як матеріальна основа фінансового глобалізму, на сьогодні дедалі більшою мірою набуває структурованого та інституціоналізованого характеру. Загострення конкурентної боротьби на глобальному фінансовому ринку та значне представництво його суб'єктів змушує фінансових агентів, котрі претендують на статус впливових гравців, активно диверсифікувати свою діяльність насамперед через розроблення інноваційних фінансових продуктів, технологій та управлінських методів, а також суттєву трансформацію своєї корпоративної політики з метою розв'язання завдань стратегічного, тактичного й операційного рівнів, а також підвищення конкурентних позицій на різних сегментах глобального фінансового ринку.

3. Банківський сектор країн Південно-Східної Азії є головним інституційним каналом акумуляції і перерозподілу фінансових ресурсів у регіоні та інтеграції фінансових систем держав у глобальний фінансовий простір. В останні десятиліття під впливом загострення конкуренції на глобальному ринку банківських послуг, зростання обсягів внутрішньорегіональної торгівлі в азійському мегарегіоні, зростання рівня добробуту населення азійських країн, суттєвого розширення регіональної бази заощадження капіталу та депозитно-кредитних операцій банківські системи країн Південно-Східної Азії зазнали значних диверсифікаційних змін. Вони матеріалізуються у зростанні рівня їх інтернаціоналізації, активізації процесів офшоризації банківських операцій; розширенні сегменту транскордонних фінансово-кредитних послуг; масовому впровадженні фінансових та технологічних інновацій; розширенні операцій азійських банківських установ у сфері синдикуваного кредитування; формуванні та динамічному розвитку азійських транснаціональних банків, впровадженні ними прогресивних структур управління, динамічному розвитку єврокредитного сегмента в регіоні ПСА.

4. Фондові ринки країн Південно-Східної Азії в останні десятиліття перетворились на важливе джерело фінансування їх економічного розвитку і забезпечують масштабний притік фінансових ресурсів у регіон через різноманітні інструментальні «канали». Сучасні процеси диверсифікації фондових ринків країн ПСА характеризуються, з одного боку, системним характером з охопленням усіх їх підсистем, а з другого – наростанням асиметричності у масштабах і динаміці

диверсифікаційних процесів у міжкраїновому та міжсекторальному вимірах. Це посилює його стратифікацію за показниками капіталізації регіональних акційних і облігаційних ринків, обсягів первинних випусків акцій та їх додаткової емісії, зарубіжного інвестування азійських інвесторів та конкурентних позицій регіональних фондових майданчиків.

5. За умов фінансового глобалізму валютний ринок країн Південно-Східної Азії має багатоцільовий характер діяльності суб'єктів та зазнає глибоких диверсифікаційних змін, пов'язаних як з нарощуванням масштабів валютних операцій, так і урізноманітненням валютних цінностей, суб'єктів валютних операцій та організаційної структури валютних ринків, а також змінами їх інституційно-регуляторної системи. Його інструментальна структура сьогодні охоплює різноманітні фінансові інструменти (спотові, форвардні, свопові та опціонні операції) за постійної появи нових інструментів, що їх щоденно використовують учасники валютообмінних угод з метою ефективного регулювання валютної структури активів і пасивів, мінімізації витрат на управління поточною валютною ліквідністю та страхування валютних ризиків.

6. Процеси формування фінансового простору у регіоні Південно-Східної Азії характеризуються переважною орієнтацією інтеграційних процесів в АСЕАН на поглиблення мікрорівневої взаємодії економічних суб'єктів на основі діяльності азійських ТНК та «паралельністю» фінансової конвергенції регіональним інтеграційним процесам у торговельній та інвестиційній сферах. Пріоритетними напрямками фінансової конвергенції у регіоні Південно-Східної Азії є, з одного боку, системна й ефективна транснаціоналізація національних банківських систем держав ПСА з поглибленням міждержавної інтеграційної взаємодії у банківській сфері, а з другого – реалізація повномасштабного проекту валютної інтеграції. Першочерговими кроками у цьому напрямі мають бути: лібералізація сфери фінансових послуг та капітальних операцій; імплементація регіональних регуляторних механізмів у сфері спостереження і моніторингу банківської інформації; запровадження платіжної і розрахункової системи країн-членів АСЕАН; нарощування обсягів доступних в рамках ініціативи Чіанг-Май фінансових ресурсів; запровадження регіональної системи спільного хеджування фінансових і валютних ризиків; заснування регіональних спеціалізованих валютних фондів; заснування Азійського валютного фонду; передавання частини валютних резервів країн-учасниць АСЕАН у централізоване управління Азійського банку розвитку та ін.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Шлапак А. В. Фондовий компонент диверсифікації фінансових ринків країн Південно-Східної Азії / А. В. Шлапак // Управління сучасним містом: наук.-практ. журнал. – 2013. – № 3-4/7-12 (51-52). – С. 97-104 (0,6 д. а.).

2. Шлапак А. В. Сутність диверсифікації національних фінансових ринків та форми її вияву / А. В. Шлапак // Формування ринкової економіки: Зб. наук. праць. – 2014. – №32. – С. 263-275 (0,7 д. а.).

3. Шлапак А. В. Розвиток світового фінансового ринку у парадигмі фінансового глобалізму / А. В. Шлапак // Економіка та підприємництво: Зб. наук. праць молодих вчених та аспірантів. – 2014. – №32. – С. 54-65 (0,8 д. а.).

4. Шлапак А. В. Глобалізаційні імперативи диверсифікації національних фінансових ринків / А. В. Шлапак // Управління сучасним містом: наук.-практ. журнал. – 2014. – № 1-2/1-6 (52-53). – С. 80-90 (0,8 д. а.).

5. Шлапак А. В. Стратегічний аналіз процесів диверсифікації банківської системи країн Південно-Східної Азії / А. В. Шлапак // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – Вип. 5 (168). – С. 48-52 (0,6 д. а.).

6. Шлапак А.В. Форексні ринки країн Південно-Східної Азії як невід’ємний компонент глобальної платіжної системи / А. В. Шлапак // Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – Вип. 7 (170). – С. 108-111 (0,3 д. а.).

7. Шлапак А. В. Стратегічні напрями диверсифікації банківської діяльності країн Південно-Східної Азії / А. В. Шлапак // Науковий вісник Херсонського державного університету. – Серія «Економічні науки». – 2015. – Вип. 11. – С. 21-23 (0,5 д. а.).

8. Шлапак А.В. Ключові напрями валютної інтеграції в регіоні Південно-Східної Азії / А. В. Шлапак // Ефективна економіка. – 2015. – №8 (0,5 д. а.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>

Статті у зарубіжних виданнях та наукових фахових виданнях України, що зареєстровані у міжнародних наукометричних базах даних:

9. Shlapak A. V. The global diversification of the Southeast Asia financial market / A. V. Shlapak // *Středoevropský věstník pro vědu a výzkum. – Ekonomické vědy.* – 2015. – №5 (18). – P. 79-84 (0,5 д. а.).

10. Шлапак А. В. Генезис формування регіонального фінансового простору в азійському мегарегіоні / А. В. Шлапак // Бізнес Інформ (Ulrichsweb Global Serials Directory, Research Papers in Economics, РІНЦ, Index Copernicus, Directory of Open Access Journals, Cite Factor, Academic Journals Database, Scientific Indexing Services, Advanced Science Index, Open Academic Journals Index, Get Info, Base, Info Base Index, Open AIRE, World Cat, SUNCAT Union Catalogue, COPAC Union Catalogue, Соціонет, Open Access Library, J-Gate, Академія Google, Research Bible). – 2015. – №8. – С. 29-34 (0,7 д.а.).

В інших виданнях:

11. Shlapak A.V. The world financial markets in the globalization / A. V. Shlapak // Globalization of world financial environment: Information of the 3d Scientific and Practical Conference (London, UK, 3-5 December 2013). – London, 2013. – P. 106 – 111 (0,1 д. а.)/

12. Shlapak A. V. The nature of Southeast Asia currency markets diversification / A. V. Shlapak // Information of «Global integrations of economic systems» rountable (Singapore, 15-17 June 2014). – Singapore, 2014. – P. 118-139 (0,3 д. а.).

13. Шлапак А. В. Консолідація банківського капіталу в країнах Південно-Східної Азії / А. В. Шлапак // Пошук ефективних механізмів промислового розвитку в контексті сучасної економічної теорії: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (24-25 квітня 2015 р.). – Київ, 2015. – С. 32-34 (0,2 д. а.).

14. Шлапак А. В. Інтернаціоналізація банківського сектору країн Південно-Східної Азії / А. В. Шлапак // Перспективи стабільного економічного розвитку та економічної безпеки України та її регіонів: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (8 травня 2015 р.). – Ужгород, 2015. – С. 50-53 (0,2 д. а.).

15. Шлапак А. В. Сучасна конвергенція фореक्सних ринків Південно-Східної Азії / А. В. Шлапак // Проблеми сучасної економіки: матер. VII міжнар. наук.-практ. конф. (15-16 травня 2015 р.). – Запоріжжя, 2015. – С. 9-14 (0,3 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Шлапак А. В. Глобалізаційна диверсифікація фінансових ринків країн Південно-Східної Азії. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини. – ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – Київ, 2016.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню процесів диверсифікації фінансових ринків країн Південно-Східної Азії в умовах глобалізації. У роботі розкрито характер і ключові тенденції розвитку світового фінансового ринку у парадигмі фінансового глобалізму, визначено сутність диверсифікації фінансових ринків та ідентифіковано форми її вияву, а також проаналізовано її глобалізаційні імперативи.

Значну увагу приділено аналізу форм і механізмів диверсифікації банківського сектору національних фінансових систем країн Південно-Східної Азії, комплексно проаналізовано диверсифікаційні процеси на регіональному фондовому та валютному ринках. Обґрунтовано поліструктурний характер глобалізаційної диверсифікації фінансових ринків країн регіону.

Здійснено комплексний аналіз передумов та сценаріїв формування спільного фінансового простору країн Південно-Східної Азії, обґрунтовано механізми інтеграції їх національних банківських систем як стратегічного пріоритету міжнародної фінансової конкурентоспроможності та інтеграційну платформу валютної інтеграції в регіоні.

Ключові слова: фінансова глобалізація, фінансові ринки, диверсифікація фінансових ринків, банківський сектор, фондовий ринок, валютний ринок, сценарії регіональної фінансової інтеграції, валютно-фінансова інтеграція, міжнародна фінансова конкурентоспроможність.

АННОТАЦИЯ

Шлапак А. В. Глобализационная диверсификация финансовых рынков стран Юго-Восточной Азии. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – мировое хозяйство и международные экономические отношения. – ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана». – Киев, 2016.

Диссертация посвящена комплексному исследованию процессов диверсификации финансовых рынков стран Юго-Восточной Азии в условиях

глобализации. В работе раскрыт характер и ключевые тенденции развития мирового рынка в парадигме финансового глобализма, определена сущность диверсификации финансовых рынков и идентифицированы формы ее проявления, а также проанализированы ее глобализационные императивы.

Значительное внимание уделено анализу форм и механизмов диверсификации банковского сектора национальных финансовых систем стран Юго-Восточной Азии, комплексно проанализированы диверсификационные процессы на региональном фондовом и валютном рынках. Обоснован полиструктурный характер глобализационной диверсификации финансовых рынков стран региона.

Осуществлен комплексный анализ предпосылок и сценариев формирования общего финансового пространства стран Юго-Восточной Азии, обоснованы механизмы интеграции их национальных банковских систем как стратегического приоритета международной финансовой конкурентоспособности и интеграционную платформу валютной интеграции в регионе.

Ключевые слова: финансовая глобализация, финансовые рынки, диверсификация финансовых рынков, банковский сектор, фондовый рынок, валютный рынок, сценарии региональной финансовой интеграции, валютно-финансовая интеграция, международная финансовая конкурентоспособность.

ABSTRACT

Shlapak A. V. Global Diversification of Financial Markets of South-East Asia.
– Manuscript.

Dissertation for the Academic Degree of Candidate of Economic Sciences in specialty 08.00.02 – World Economy and International Economic Relations. – SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman». – Kyiv, 2016.

The Dissertation is devoted to the study of the diversification processes of the financial markets of South-East Asia countries in the conditions of increasing financial globalization. In the work the objective nature of modern transformation changes of energy paradigm of economic development is disclosed; the preconditions and directions of the diversification of global energy market are grounded with opening of its transnational, economic – financial and technological – innovative mechanisms. It has been proved that combination of these mechanisms provide a systematic transformation of the energy paradigm of the world economic development and the formation of the global energy model.

The two-dimensional nature of the diversification of financial markets of South-East Asia countries is grounded in this thesis work, which finds expression, from one hand, in the quantitative growth of their scale, and from the other hand –in deep qualitative changes of its proportions (between banking, stock and currency segments; national and transnational, virtual and transaction sectors).

The theoretical approaches to the analysis of the global financial market diversification, is developed, which confirmed its multi-structural nature, covering all market structural components: subjective (quantitative increase and diversification of the financial market); product-species (improvement of existing and creation of new financial products); technological and instrumental (introduction of new technologies, methods and

instruments of financial and credit transactions); regulatory and institutional (establishment of new institutions regulating the financial markets and giving them new functional authority); transnational (extension of transnational financial markets segment).

Special attention is paid to the analysis of diversification process in the banking sector of Southeast Asia countries: the growth of transnationalization of banking systems; activation of offshore banking operations; expanding of cross-border financial and credit services and syndicate loan transactions as well; the mass introduction in banking practices the financial innovation and progressive management structures etc. The integration mechanisms of banking systems convergence of Southeast Asia countries have been grounded.

The main trends of South East Asia stock markets diversification processes are grounded in the thesis, they are: the growth of capitalization of bond markets; increasing of IPO emission; increasing the scale of foreign direct investment of South-East Asia investors; increasing the capitalization of regional stock exchanges etc. It is proved that a high level of monopolization of regional market shares; the predominance of the instrumental structure of stock markets and bank promotional tools; orientation of market agents primarily on debt financing sources and an extremely low level of bond markets, caused by the overwhelming focus of the corporate sector of Southeast Asia to attract to the region short-term investment resources, high speculative component in the trend dynamics of shares and stock market indices, asymmetric distribution yield securities and their high volatility.

The complex analysis of diversification processes in the last decade conducted for the currency markets of Southeast Asia, confirmed the tendency to build-scale foreign exchange transactions of their market agents, diversification of currency values and organizational structure of regional currency markets, as well as radical reform of the institutional and regulatory system.

It is noted that the growth of global financial uncertainty and the need to improve the quality of banking investment and trade flows require full-scale implementation of financial initiatives in ASEAN increasing the depth and liquidity of national financial markets and intensification of integration processes in the banking sector. On the basis of summarizing the experience of European financial integration author substantiates strategic directions of deepening integration interaction of Southeast Asia countries in banking.

Keywords: financial globalization, financial markets, financial markets diversification, banking sector, stock market, currency market, scenario of regional financial integration, monetary and financial integration, international financial competitiveness.